

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Олексій ОСКІЛКО, 1978 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 1999 році Одеський інститут Сухопутних військ і отримав базову вищу освіту за напрямом підготовки «Менеджмент» та здобув кваліфікацію бакалавра менеджменту, офіцера військового управління тактичного рівня; у 2007 році - Одеський національний університет імені І.І. Мечникова і отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» та здобув кваліфікацію юриста; у 2015 році - Національний університет Оборони України імені Івана Черняховського, де здобув кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр спеціальність «Бойове застосування та управління діями військових частин»; у 2024 році - Національний університет «Одеська юридична академія», де здобув кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр, спеціальність «Публічне управління та адміністрування», працює асистентом кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», виконав акредитовану освітньо-наукову програму Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса (ОП 37284 Право (081 Право)).

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса, від 10 лютого 2025 року № 334-10, у складі:

Голови разової Євгенія ХАРИТОНОВА, д.ю.н., професора, завідувача спеціалізованої кафедри цивільного права Національного університету вченої ради «Одеська юридична академія»;

Рецензентів: Юлії КРИВЕНКО, к.ю.н., доцентки, доцентки кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Олени БЕРНАЗ-ЛУКАВЕЦЬКОЇ, к.ю.н., доцентки, доцентки кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційних опонентів: Світлани ГРИНЬКО, д.ю.н., професорки, завідувачки кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова;

Ірини ЛУКАСЕВИЧ-КРУТНИК, д.ю.н., професорки, завідувачки кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету,

на засіданні 28 березня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» Олексію ОСКІЛКО на підставі публічного захисту дисертації «Цивільно-правове регулювання відповідальності військовослужбовців в договірних зобов'язаннях» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Національному університеті «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник – Оксана САФОНЧИК, д.ю.н., професорка, професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що проведено перше у вітчизняній цивільно-правовій науці системне, комплексне дослідження цивільно-правової відповідальності військовослужбовців у договірних зобов'язаннях за законодавством України, на основі якого було обґрунтовано нові наукові положення та розроблено пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання у цій сфері. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження підтверджується наступними висновками, рекомендаціями і пропозиціями.

Уперше:

досліджено цивільно-правовий статус військовослужбовців як сукупності прав, свобод, законних інтересів, гарантованих державою всім фізичним особам, а також обов'язків та відповідальності військовослужбовців, одна частина яких належить їм як громадянам України, а інша - має особливості професійної службової діяльності на військових посадах щодо здійснення функцій забезпечення оборони країни та захисту безпеки держави. Зазначені елементи цивільно-правового статусу військовослужбовців встановлюються законодавством України, і забезпечуються формами і засобами, передбаченими цивільним та цивільним процесуальним законодавством;

визначено подвійний статус військовослужбовців, який складається з поєднання публічно-правового та приватно-правового статусів. Зазначене обумовлено тим, що не зважаючи на те, що з одного боку правовий статус військовослужбовця регламентовано публічним правом (конституційним, адміністративним, кримінальним тощо), проте правовідносини, у яких беруть участь військовослужбовці, виходячи за межі суто публічного права, включають і приватно-правовий статус (зокрема участь військовослужбовців у договірних відносинах, тощо);

запропоновано доповнити ст. 617 ЦК України частиною другою, яку викласти у такій редакції: «Стаття 617. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання. 2. За порушення зобов'язання, внаслідок непереборної

сили, зокрема у зв'язку із участю у бойових діях, вжиття заходів щодо захисту незалежності та територіальної цілісності України, за результатами чого особа-військовослужбовець отримала поранення, або загинула, остання звільняється від відповідальності за шкоду, завдану неналежним виконанням договірних або інших зобов'язань у цивільно-правових відносинах;

досліджено проблеми визначення правового статусу майна, яке набувається військовослужбовцем за цивільно-правовими договорами і яке спрямовано на забезпечення діяльності як військових формувань у цілому, так і військовослужбовців, зокрема. У зв'язку з цим пропонується передбачити на законодавчому рівні необхідність передачі зазначеного майна на баланс відповідного військового формування;

здійснено класифікацію особливостей цивільно-правової відповідальності військовослужбовців залежно від факторів, що їх зумовлюють. З цієї підстави можна класифікувати особливості цивільно-правової відповідальності військовослужбовців та військових організацій на особливості, зумовлені: а) організаційно-правовою формою; б) здійсненням функцій органу державної влади (притаманні військовим установам, які безпосередньо реалізують основні напрямки діяльності органів державної влади); в) правоохоронною діяльністю (притаманні військовим установам, які здійснюють таку діяльність); г) підвідомчістю органу державної влади, у якому законодавством передбачено військову службу;

запропоновано внести відповідні зміни та доповнення до ст. 729 ЦК України (пожертва) шляхом доповнення до вказаної статті ч. 4, яку пропонується викласти в наступній редакції: «...4. У разі оформлення договору пожертви на конкретну фізичну особу, яка має статус військовослужбовця, для виконання бойових завдань військовим формуванням, після демобілізації, а також у разі смерті фізичної особи, передане їй майно за вказаним договором не належить на праві власності цій фізичній особі і не переходить у порядку спадкування іншим особам, а залишається для виконання бойових завдань і надалі у відповідному військовому формуванні, якому воно передавалося»

запропоновано внести зміни та доповнення до ст. 209 ЦК України (форма правочину) шляхом включення ч. 5 наступного змісту: «...5. У разі, коли один із подружжя є військовослужбовцем і не може особисто в присутності нотаріуса засвідчити свою згоду на укладання цивільно-правового договору щодо спільного майна подружжя, він подає заяву нотаріусу, яку підписує за допомогою кваліфікованого електронного підпису особи. Після ідентифікації особи та його згоди, нотаріус посвідчує згоду іншого з подружжя, який є військовослужбовцем, на укладання певного цивільно-правового договору щодо розпорядження спільним майном подружжя»;

зроблено висновок про розмежування договірних правовідносин, в яких беруть участь військовослужбовці, у зв'язку з чим можна виокремити ті правовідносини, які регулюються цивільним правом, і ті, які цивільним правом безпосередньо не регулюються;

удосконалено:

визначення цивільно-правової відповідальності військовослужбовців, яку слід визначити як один з видів юридичної відповідальності, який позиціонується у застосуванні до військовослужбовця, який не виконав або неналежно виконав договірні зобов'язання, в інтересах потерпілої сторони, встановлених законом або договором заходів примусового характеру, що спричиняють для військовослужбовця несприятливі, економічно не вигідні наслідки матеріального характеру шляхом відновлення чи компенсації (відшкодування шкоди) порушених матеріальних чи нематеріальних прав та благ потерпілого, вимоги виконати зобов'язання тощо;

систему принципів цивільно-правової відповідальності за порушення договірних зобов'язань військовослужбовців у частині розширення таких принципів, зокрема, принципу спрямованості на локалізацію негативних правових наслідків за участю у правовідносинах кола осіб для основного правопорушника;

визначення поняття виконання договірних зобов'язань військовослужбовців з надання послуг, під яким пропонується розуміти сукупність фактичних або юридичних дій (у певних випадках – утримання від дії, наприклад відмова виконувати злочинний наказ, тощо) сторін, однією з яких є військовослужбовці, договірних зобов'язань, спрямованих на реалізацію передбачених договорами або законом їх суб'єктивних прав і обов'язків задля досягнення мети договірних зобов'язань (економічної та юридичної);

дістало подальшого розвитку:

теза про те, що у вітчизняному праві нормативне закріплення самостійної цивільно-правової відповідальності військовослужбовців було здійснено українським законодавцем і стало наслідком надання військовослужбовцям певної свободи участі у цивільних правовідносинах у частині конкретизації таких висновків;

теза про розмежування договірних відносин військовослужбовців, на ті, які регулюються цивільним правом, та, які регулюються цивільним договором. Разом із тим, звертається увага на особливості суб'єктного складу договірних зобов'язань, в яких беруть участь військовослужбовці;

теза про те, що участь військовослужбовців у договірних відносинах повинна відбуватися в рамках законодавства країни, в якій вони знаходяться, при цьому вони повинні дотримуватися правил і обмежень, встановлених військовим

законодавством, які можуть впливати на їхню здатність укладати цивільно-правові договори.

За змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою КМУ від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Дисертація виконана українською мовою.

Здобувач має 12 наукових публікацій, зокрема: 5 наукових статей, опублікованих у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, а також 7 тез доповідей на науково-практичних конференціях:

1. Оскілко О.О. Поняття зобов'язань за участю військовослужбовців за законодавством України. *Juris Europensis Scientia*. 2023. № 2. С. 20–24. URL : http://jes.nuoua.od.ua/archive/2_2023/4.pdf

2. Оскілко О.О. Види зобов'язань, в яких військовослужбовці беруть участь. *Київський часопис права*. 2023. № 2. С. 64-69. URL : <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/318/304>

3. Оскілко О.О. Припинення договірних зобов'язань за участю військовослужбовців за законодавством України. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. № 2. С. 83-88. URL : <http://sulj.oduvs.od.ua/archive/2023/2/13.pdf>

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили свої зауваження:

Євгеній ХАРИТОНОВ, д.ю.н., професор, завідувач кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», зазначив щодо актуальності теми, що як зазначила Світлана Дмитрівна Гринько, що коли вона писала кандидатську дисертацію, то обирала тему спочатку, що, з одного боку, були життєві обставини, які спонукали вивчати певні теми, проте це була швидше екзотика, оскільки потрібно було вирішити це цивільне право чи військове право, тому маса була незручностей, а наразі питання про те, що потрібно писати на військову тематику в різних традиційних галузях права не містить сумнівів, оскільки це потрібно робити і, на переконання голови разової спецради, потрібне перемир'я – це така віртуальна нереальність, бо війна буде тривати, буде післявоєнна відбудова, тому можливо потрібно дивитися на проблеми під таким кутом, щоб було цивільне військове право, що потрібно адаптувати до умов воєнного часу, тому що за прогнозами це ще буде не одне

десятиліття. Вказав, що в цьому сенсі дисертація, що захищається, саме в руслі цих тенденцій та в тренді, що має місце. Позитивним моментом роботи відзначив те, що здобувач має військову освіту та юридичну цивільну освіту, що буває дуже не часто, коли хтось пише дисертацію, знаючи практику і теорію питання, що надало можливість запропонувати цікаві ідеї та зі знанням справи запропонувати рішення щодо того чи іншого питання. Як побажання зазначив, що варто було б зробити такий додаток – як методичні вказівки для командира частини, тому що в армії є юристи та юридичні служби, але більшість документів готує, затверджує та підписує командир частини і кожен раз на практиці юристи залучаються для консультацій, тому має бути методичка на десяток сторінок, де можна знайти відповідь щодо певного питання, щоб це було зручно та «під рукою». Підкреслив, що не є зауваженням, а лише побажання, оскільки в цілому з поставленим завданням Олексій Олегович Оскілко впорався повністю, рівень знань теоретичних показав, водночас підтвердив вміння ці знання та навички застосовувати, що було вдалим, теоретичні та експериментальні результати можливо просяться і в більшому обсязі, як зазначила Лриса Василівна Діденко у зверненні, що на майбутнє було б не погано доцільно було б узагальнити практику доступну щодо певних спорів. Водночас констатував, що здобувач виконав все на тому рівні, який від нього очікувалося, тому поставлене конкретне наукове завдання вирішено. Підсумував, що Олексій Олегович Оскілко заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «право» за спеціальністю 081 «право».

Юлія КРИВЕНКО, к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», критичні зауваження та пропозиції виклала у письмовій формі у наданій рецензії та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що підтримує думку офіційних опонентів щодо висновку щодо захисту дисертації Олексія Олеговича на тему «Цивільно-правове регулювання відповідальності військовослужбовців в договірних зобов'язаннях», водночас підкреслила, що обрання на сьогодні такої теми – це сміливо, з огляду на те, що перетин різних галузей та питань, з точки зору відсутності загального бачення законодавця, тому тема є досить актуальною. Висловила слова підтримки щодо присудження здобувачу ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Олена БЕРНАЗ-ЛУКАВЕЦЬКА, к.ю.н., доцентка, доцентка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», критичні зауваження та пропозиції виклала у письмовій формі у наданій рецензії та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що хоче підтримати шановного Олексія Олеговича, оскільки тема роботи є дуже цікавою, висловила думку, що захист був дуже «потужним», оскільки здобувач проявив себе дуже вдумливим, принциповим, вказала, що робота написана грамотно,

сприймається з інтересом, з легкістю, має багато цікавих висновків, які можна використовувати під час викладання дисциплін: «Цивільне право», «Проблемні аспекти договірного права». Висловила слова підтримки та зазначила, що, на її думку, здобувач заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Світлана ГРИНЬКО, д.ю.н., професорка, завідувачка кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, критичні зауваження та пропозиції виклала у письмовій формі у наданому відгуку та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що захист Олексія Олеговича Оскілка підтвердив, що військове право – це комплексна галузь права, оскільки розглянути приватні аспекти за участі військовослужбовців без врахування публічних, є неможливим, оскільки без цього поєднання не можна зробити висновок і про специфіку правового статусу військовослужбовців і зокрема в контексті його як сторони у договірних зобов'язаннях. Вказала, що захист пройшов вдало і з боку здобувача та членів разової спеціалізованої вченої ради, оскільки було дуже цікаво послухати доповідь та відповіді на зауваження. Підкреслила, що цікаво було послухати доповіді членів ради. Крім цього, зауважила, що після заслуховування всіх виступів офіційний опонент зробила для себе висновки щодо формулювання тієї чи іншої норми, при цьому у більшості випадків її міркування збігаються з висновками, які захищав Олексій Олегівч. Підкреслила, що під час захисту багато говорили про пожертву, вказала, що здобувачу в подальшому потрібно уточнити – яке саме майно він залишає військовим формуванням, коли безпосередньо обдарованою особою є військовослужбовець, тобто потрібно уточнити для виконання бойових завдань яке саме є майно, оскільки наразі є багато ще питань: стосовно якого майна, об'єкта, механізму передання? Водночас зауважила, що дуже позитивним є те, що здобувач підняв ці питання і надав своє бачення. Зробила висновок, що Олексій Олегівч Оскілко поставлену мету досяг, завдання, які поставив перед собою, також вирішив. Підкреслила, що як і будь-яка робота, дисертація не позбавлена певних дискусійних моментів, але вони надають можливість поміркувати над вирішенням піднятих проблем в контексті подальших досліджень. Констатувала, що дисертація Оскілка Олексія Олеговича є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, яке має істотне значення для науки цивільного права, а його автор – Оскілко Олексій Олегівч, заслуговує на присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Ірина ЛУКАСЕВИЧ-КРУТНИК, д.ю.н., професорка, завідувачка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного

університету, критичні зауваження та пропозиції виклала у письмовій формі у наданому відгуку та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що, зважаючи на те, що на сьогодні вже 4-й рік наше життя прикуте до того, що відбувається на фронті, а військовослужбовці стали нашими «земними ангелами» у військових обладунках, тому увага щодо військовослужбовців та їх правового статусу не лише є актуальною в сфері публічних досліджень, але і в приватних теж, що під час захисту вельмишановний Олексій Олегович продемонстрував. Вказала, що безумовно робота є дуже цікавою, цікава в ній піднята тематика – пласт питань, які до сьогодні – до введення воєнного стану, до повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України, не були настільки актуальними, це саме є прикладом того – на скільки відносини є динамічними паралельно з правовим регулюванням та намагався в межах свого дослідження та запропонував внесення відповідних змін для того, щоб правове регулювання договірних зобов'язань за участю військовослужбовців та відповідальності військовослужбовців в договірних зобов'язаннях відповідало тим реаліям, в яких ми живемо. Вказала, що дисертація відповідає всім вимогам, які ставляться чинним законодавством України для такого роду робіт, в ній містяться нові науково обгрунтовані теоретичні висновки, які мають істотне значення для науки цивільного права і є дуже актуальними сьогодні для практики. Зазначила, що дисертант підтвердив вільне володіння матеріалом, вміння відстоювати свої позиції та обгрунтовувати їх, зважаючи на зазначене, висловила слова підтримки щодо прагнення дисертанта отримати ступінь доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Олексію ОСКІЛКУ ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова

разової спеціалізованої вченої ради

Євгеній ХАРИТОНОВ